

visitkihnu.ee

MARSRUUT KIHNU REESURATAS (reisuratas)

ALGUS/LÕPP: Kihnu sadam on meie reisu "ametlik" algus ja ka lõpppunkt, külalise vastuvõtja ja ärasaatja. Siit algab meie avastusretk ja aarete otsimine. Kuna tegu on ringmarsruudiga, siis võib seda alustada ja lõpetada, kus parasjagu sobib.

LÄBITAVAD KÜLAD JA MARSRUUDI PIKKUS: Marsruut läbib nelja Kihnu küla: Lemsi, Rootsiküla, Lina küla, Sääre küla ja marsruudi pikkuseks on 23 kilomeetrit.

MARSRUUDI LÄBIMISEKS KULUV AEG: Jalgirattal 4-12 tundi sõltuvalt füüsilisest vormist ja reisieemärgidest ning -huvidest. Jälgisi Ca 2 korda rohkem jalgirattaga võrreldes, st 8-24 tundi.

TEEOLUD: Ligi 80% pinnatud, 20% pindamata. Marsruut on läbitav iga tüüpi jalgirattaga, jälgisi ja vajadusel sõiduautoga.

MÄRGISTATUS: Marsruut on suuremas osas viidastatud.

PÄRIM REISIPERIIOOD: Kihnu Reesuratas on läbitav aastaringse, kuid parim aeg marsruudi külastamiseks on aprillist oktoobrini.

Kihnu Reesuratas on ideaalne ringmarsruut Kihnu saare kultuuriliste ja looduslike vaatamisväärsuste avastamiseks jalgirattaga, jälgisi või isegi nostalgilise külgkorviga mootorrattaga. Kihnu kultuurijuhide ja turismiettevõtjate poolt kujundatud Kihnu reesuratas näitab küllastajatele UNESCO tunnustatud kultuuriruumi, maastikke ja merevaateid. Kihnu reesuratas on viis, kuidas meie, Kihnu inimesed, kutsume külalisi kogema seda väärtuslikku saart, mis on meie kodu.

Kihnu kultuuriruum on ainulaadne, selle silmatorkavaks omärgiks on saarel valitsev kogukondlik elulaad, mitmekesised kultuuritavad, kihnu keel, rahvaritid ja looduskeskkond.

Ratta kujund on olulisel kohal kihnu kultuuripärandis. See sümboliseerib nii ratta-kujulist traditsioonilist kihnu pulmatantsu kui ka laeva rooliratast, aga samas ka jälgikorviga mootorratast. Ka teemamarsruuti ennast võib mõtestada rattana, kuna tegemist on ringmarsruudiga (ring => ratas).

Teekonnal on palju avastamist, kõikide vaatamisväärsuste kirjeldused leiad veebilehelt visitkihnu.ee

1. SUARU SADAM

Vanal ajal sadamat Kihnus ei olnud. Inimesi ja kaupa toimetati laevadelt randa paatidel ja hobustel. Sadamat hakati riigi rahadega Suaru maaninale ehitama alles 1936. aastal. 1938. aasta augustis anti juba valmis sadam Kihnu vallale üle. Rajatud oli kivimuul ja puust sadamasild, sisse seatud telefoni kõnepunkt ja võetud ametisse sadama pootsman.

Kolhoosiajal sadamat süvendati ja sildu pikendati, et saaks kalapüügiks suuremaid traale kasutada. 1980ndatel hakati sadamat korrastama laevaliikluseks, et silduda saaksid ka parvlaevad.

Tänapäeval sõidavad inimesed ja kaubad Kihnu vahet parvlaevaga Kihnu Virve. Randuda saavad alused maksimaalse pikkusega 60 m ja süvisega kuni 3,5 m. Reisiterminalis asuvad külalistele mõeldud duširuumid, saun ja WC. Sadamas on avatud automaattankla, mis teenindab ka jahte, paigaldatud on välikaart ja infokiosk, kust külaline leiab kogu vajaliku informatsiooni.

2. TURG JA MÄNGUVÄLJAK

3. NORDI TEE

4. LOHU KÄSITÖÖPOOD

5. KOSKLA KONG

Märtsis lõuna poolt saabuvatele jääkosklatele panevad Kihnu mehed laudadest kokkulöödud kongid valmis. Kongid kinnitatakse kõrgele puutüvede külge pesitsushooaja algust ootama. Kosklad on rannikumere veelinnud, kes ehitavad pesa igasugustesse õõnsustesse ja neile on ka inimese tehtud pesakastid väga meele järele. Mai alguses ilmub pessa üle 10 kreemikasvalge pikliku muna. Mõnikord munevad mitu emaslindu ühte kongi ja siis saab neid mune liiga palju, et haudumiseks linnu alla mahtuda – just siis ongi kongi tegi-
jal õigus osa mune pesast endale söögiks võtta. Kevadel on kosklamunast tehtud toidud Kihnu perede menüüs sagedased.

6. VANA TULETÕRJEDEPOO

Kaevandu talu kõrval asuv vana tule-
tõrjedepoo on ehitatud 1960ndatel aastatel ühiskondlikus korras pärast seda, kui saarele oli toodud esimene tule-
tõrjeauto ZIS-5. Sellest ajast kuni sajandi-
vahetuseni juhtis Kihnu tule-
tõrjet Jaan Joala Kaevandu talust. Depood kasutati ka Kihnu kooliõpilaste õppebaasina – tolleaegne ajaleht kirjutab, et „teoreetilisi teadmisi omandavad koolinoored klassijuhataja tundides, aga praktilised oskused saadakse tule-
tõrjedepoos“. Peale taasiseseisvumist tehti hoonele juurdeehitus, et katuse alla mahuks ka saare teine paakauto. 2009. aastal kolis päästekomando uude vastremonditud tehno-
keskuse ruumidesse. Ago Laose juhitud Kihnu komandol on keskmiselt 12 väljasõitu aastas. Töökorralduse eripärana töötavad päästjad poole kohaga kodusel-
valves.

7. JÕNNU KIVI

Mälestuskivi Kihnu Jõnnule ehk laevakapten Enn Uuetoale tähistab legendaarse metskapteni sünni- ja kodukohta. Kihnu Jõnn, kodanikunimega Enn Uuetoa (1848-1913), oli tuntud laeva-

kapten, kes juhtis maailmameredel suuri laevu ilma kompassi ja sekstandita. Ta sõitis enamasti vanadel laevadel, millega teised kaptenid ei julgenud merele minna.

Kuulus kapten hukkus tormisel sügis-
päeval koos oma viimase laevaga Rock City Taani rannikul 1913. aastal. Hiljem toodi Jõnnu säilmed kodusaa-
rele ja on maetud Kihnu surnuaiale.

8. TULETORN

Kihnu tule-
torn ehk *puaek* asub saare kõige lõunapoolsemas tipus Pitkänä ninäl. Tule-
torn toodi siia 1864. aastal osadeks lahti monteerituna Inglismaalt ja pandi kohapeal uuesti kokku. Torn on valge, koonilise kujuga ning varustatud laternaruumi ja rõduga. Tule kõrgus merepinnast on 29 m ja maapinnast 28 m. Kihnu tule-
torn on eelkõige Veeteede Ameti aastaringselt töötav navigatsiooni-
märk number 840. Alates 2013. aastast on torn külalistele jälle avatud ja inimesed pääsevad üles kaunist vaadet imetlema.

9. KANALA

Pärast majaka hooldemeeskonna lah-
kumist Kihnust kohendati nende elu-
asemeks olnud sõjaväeosa kanalaks. Kihnu kolhoos Nõukogude Partisan teenis nõnda munade müügist lisatulu. Harvad polnud meeste kogunemised kanala juures, kus kangemale kraamile oli hea keedetud mune peale võtta.

10. METSAMAA PÄRIMUSTALU

11. LÜLLE MÄGI

Tegemist on Kihnu vägimehe Lülle Lüllil kodukohaga. Väga tugev ja rikas mees oli julgenud vastu astuda mõisa vägivallale lihtrahva seas. Mujalt saarele sisse rännanud salapärane mees ilmutab end tänapäeval heleda kujuna mõnele väljavalitule, kes pimedas mööda Lülle mäe teed läheb. Samal teel pimedas kõndides on mitmed Kihnu inimesed sattunud nn lõputa tee-
le, kust ära saab ainult tagasi pöörates.

12. VANARAHVAMAJA PLATS

Vana rahvamaja kõrvale rajati 1965. aastal spordi-
plats ja vabaõhulava, et saaksid toimuda kahe naabersaare vaheli-
sed jõukatsumised spordis ja taidluses Kihnu-Ruhnu mängudel. Sama koht on aktiivses kasutuses spordi-
platsina tänaselgi päeval: seal on tennise- ja jalgpalliväljak, seal selgitatakse parimaid välja võistlustel ja tehakse lõõgastavat tervisesporti. Kauneim pidu aastas – jaanipidu jaani-
õhtul toimub suure lõkke ümber alati Vanarahvamaja platsil.

13. VANA RAHVAMAJA

14. RAHVAMAJA

15. KIRIK

Luterlus jõudis Kihnu rootsi ajal, 17. sajandil. 1624. aastal ehitati saare keskele puukirik. 1784. aastal rajati selle asemele praegune kivist kirikuhoone. 1840-ndatel aastatel läksid kihnlased vene õigeusku. Tänapäeval on inimesed Püha Nikolaose Apostelliku Õigeusu Kiriku koguduse liikmed. Kirikukoor laulab ristsetel, laulatustel, kirikupühadel ja matustel.

20. sajandi keerulistel aegadel on kirik ikka säilitanud oma traditsioonilise koha saare elus.

16. MUUSEUM

17. SUARÕ NINÄ

Suarõ ninä on ajalooline kohanimi saare läänekaldal. See oli Linaküla meeste suurte räimepaatide randumise koht. Madalmurusel rannal oli väga hea räimi võrkudest välja raputada, merepüüni-
seid kuivatada ja parandada. Tänapäeval käiakse Suarõ ninäs päikese-
loojangut vaatamas. Kadakate vahele on rajatud lõkke- ja palliplatsid ning peo-
paik Linaküla rannakämpingu küla-
listele.

18. LIIVA-AA KIVI

Kihnu meri ja rannik on väga kivised, aga suurte rändrahnude poolest siiski vaesed. Linaküla männikus asuv Liiva-
aa kivi on suurim rändrahn Kihnus. Looduskaitsealuse kivimüraka ümber-
mõõt on 9,78 m ja kõrgus 2,44 m. Legendi järgi elavad kivi all maa-
alused – nende häälitsemist on kivi alt kuulnud. Ka mulgi nõiad pidid endid öösiti kivi peal kuivatamas käima.

19. MÕISA-ASEME PÄRNAD

17. sajandi lõpul tekkinud Kihnu riigimõis likvideeriti 1887. aastal. Mõisa peahoone lammutati ja saadud palki-
dest ehitati 1892. aastal saare keskele koolimaja. Mõisateenijate maja püsis nõukogude ajani ja ümarad lilleklum-
bid, kus kasvavaid tulpe ja nartsisse imetlemas käidi, veelgi kauem. Täna-
seks meenutavad mõisaaeda veel ainult põlised pärnad. Läheduses seisev ait on mõisa pärand ja tänapäeval eluasemena kasutuses.

20. TERVISEKESKUS

21. KIHNU POOD

22. KURASE POOD ja MERE BUTIIK

23. SURNUAED

Kihnu kalmistut ümbritseb maakividest laotud aed. Hauad on lääne-idasuunali-
selt kõrgete mändide all puhtas heledas liivas. Hauatähisteks on enamasti ristid. Varasemalt enamuses olnud katusega puuristid on tänaseks peaaegu kadunud. Leidub malm- ja sepi-
riste ning kasutusele on jõudnud ka hauakivid ning tahvli-
d. Omapärane on peremärgi kasutamine hauatähisel. Betoonest hauakaste ja kunstlilli on väga palju. Surnuaia eriliseks väärtuseks on see, et seda ei ole lõhutud, rikutud pealemat-
miste ega ümberkujundamisega.

24. KIHNU JÕNNU HAUD

25. SIGATSUARU SADAM

26. LENNUVÄLI

Esimene lennuk maandus Kihnus 1953. aastal ning tekitas saarerahva seas suurt elevust. Esmalt saare läänerannikul Linakülas olnud lennuväli toodi 1968. aastal üle Säärekülla saare põhjaosas. Praegu on lennuväljal kaks valgustamata murukattega lennurada, edela-kirde-
suunaline lennurada on perfokattega tugevdatud. Mõlemad rajad on tähis-

tatud läve- ja lõpumärkide ning ääre-
tähistega. Alates 2016. aasta aprillist regulaar-
lende Kihnu enam ei toimu, ainult hädaabi helikopter maandub erandjuhul. Suviti korraldavad klubid Kihnu lennu-
väljal langevarjuhüppeid.

27. PÜÜNISTE TÖÖKODA

Püüniste töökojas Kardunil tehti uusi ja parandati vanu merepüüniseid. 6-7 naist kudasid ui abil võrgulina, tegid või parandasid kakuame, räimevõrke, mutte, traale jne. Katkiseid püüniseid saadeti Kihnu parandamiseks suure Pärnu Kaluri kolhoosi erinevatest otstest. Pärast kolhoosikorra lõppu loodi lühike-
seks ajaks ühistu, mis viimase tootena mõrtse ehk võrkkotte tegi.

28. SUITSUTSEHH

Kihnus on kalapüük olnud põline elatusala. Kolhoosi ajal tulid meestele mootorid appi ja püünised muutusid vastupidavamaks. Lisaks kakuamidele soetati traalpüünised ja -laevad ning saak suurenes tohutul-
t. Kala väärindamiseks ning naisperele töökohtade loomiseks ehitati 1960ndate lõpus saarele suitsutsehh.

Kalurikolhoosi Pärnu Kalur suitsutsehhis soolati, suitsutati ja pakendati põhiliselt räime, aga ka suuremaid kalu, näiteks turska ja skumbriat. Kastidki kala transportimiseks tehti ise. Lapsed käisid räimede pakendamiseks papist karpe voltimas. Toodang müüdi ena-
masti Venemaale.

29. NJAPUTÜE PUED

30. VANA JÕUJAAM ja KIHNU MERE SELTS

Ettevalmistusi elektrivoolu andmiseks saarel hakati tegema 1954. aastal. See talv oli külm – üle 70 cm paksune jäätee kannatas kolm suurt isekallutajat veo-
autot, mis sõitsid üksteise järel ja tõid jõujaama vundamendikivid kohale. Elekter jõudis Kihnu kodudesse 1957. aasta lõpus. Keskööst kuni hommikul kella 6-ni voolu ei antud. Mootorikütteks tarvitatud naftat toodi enamasti laevaga meritsi. Juhtus aga kütus lõppema, siis transporditi seda ka lennukiga, mis samal ajal inimesi sõidutas.

31. KALURITE SADAM

Suaru sadam jaguneb kolmeks osaks: riigi-, valla- ja kalurite sadamaks. Kõige põhjapoolsem osa on kakuamipaate, lappajaid ja pisikesi paate täis – see ongi kalurite sadam. Kutselised kalurid erastasid selle sadamaosa pärast kolhoosikorra kokkukukkumist oma osakute eest. Kevaditi käib kalurite sadamas eriti tihe se-
bimine: korrastatakse paate ja püüni-
seid, ninna lööb tõrva lõhn nagu muiste. Seal näeb palju mootorataid, mis kaldal merelt tulevaid mehi ootavad.

TUTVUGE KA TEISTE PÄRIMUSKULTUURI PIIRKONDADEGA EESTIS ja LÄTIS.

Setomaa: www.visitsetomaa.ee

Suiti: suitunovads.lv

Liivimaa: livones.net, visit.dundaga.lv